

Podsumowując całokształt lektury pracy Knopp, stwierdzam, że pozycja poszerzyła moje horyzonty w zakresie inteligencji emocjonalnej, co zbiega się zresztą z moimi osobistymi zainteresowaniami. Może autorka niewystarczająco naświetliła zagadnienie innowacyjnych sposobów radzenia sobie z rozważanym konstruktem, nie prowadząc badań, niemniej jednak dokonała bardzo rzetelnej analizy, w której skupiła się na gruntownym przeglądzie dokonanych w ostatnim dziesięcioleciu osiągnięć, dotyczących inteligencji emocjonalnej. Tezy Knopp są w tym znaczeniu odkrywcze, iż naświetlają problem często niepodejmowany przez naukowców ze względu na niemiarodajne wyniki, jako że inteligencja emocjonalna podlega ciągłym zmianom. Mając to na uwadze, autorka utwierdza nas w przekonaniu, iż właśnie z tego powodu o rozwijanie inteligencji emocjonalnej powinno się dbać już we wczesnym okresie naszej edukacji. Jeśli chodzi o końcowe wnioski autorki, uważam, że nie odbiegają w niczym od innych podsumowań w literaturze na ten temat. Knopp, jak większość naukowców zajmujących się inteligencją emocjonalną, twierdzi, że „[...] jesteśmy dopiero na etapie poznawania konstruktów [...] wiele jeszcze musimy się o nim nauczyć [...] badania nad inteligencją emocjonalną wciąż jeszcze są stosunkowo mało zaawansowane [...] [a] szereg badań podkreśla luki i niejasności w wiedzy na temat konstruktów” (s. 112) itd. Tak więc wielkiej oryginalności się tu nie doszukamy. Być może zresztą nie o to tutaj chodzi, lecz o utwierdzenie zainteresowanych w przekonaniu, że inteligencja emocjonalna ma fundamentalny wpływ na odnoszone w życiu sukcesy, że inteligencja poznawcza nie powinna być przeceniana, a wczesne lata naszego życia są stosownym momentem do pracy nad emocjami. Zdecydowanie polecam niniejszą pozycję.

Nina Barłózek

Elżbieta Dworzak, Małgorzata Goc, *Pochodzenie terytorialne ludności napływowej i geografia powojennych osiedleń na wsi opolskiej. Zestawienie danych źródłowych z zachowanych rejestrów osiedlonych i protokołów przekazania gospodarstw*, „Opolski Rocznik Muzealny” 2011, t. 18, cz. 2, 493 ss.

Pracownicy Muzeum Śląska Opolskiego od 1994 roku prowadzą badania nad ludnością przybyłą do województwa opolskiego po II wojnie światowej. *Czy nadrobimy stracony czas...* – pytały Elżbieta Dworzak i Małgorzata Goc w tytule pierwszego artykułu opublikowanego w 1998 roku¹, wiedząc, że zmarło już

¹ Zob. E. Dworzak, M. Goc, *Czy nadrobimy stracony czas. Komunikat o badaniach Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu nad kulturą ludności wiejskiej przesiedlonej na Opolszczyznę po*

wielu ekspatriantów, a upływ czasu sprawia, że w pamięci żyjących kresowa rzeczywistość ulega mityzacji.

Warto już na początku podkreślić, że Elżbieta Dworzak (historyk) i Małgorzata Goc (etnograf) prowadzą pionierskie badania nad historią i kulturą Kresów: razem prowadzą badania terenowe, podczas których zbierają materiał badawczy. Takie połączenie perspektywy historycznej z kulturową umożliwia im ogląd dziedzictwa kulturowego w szerszym kontekście. Wspólnie więc przyczyniają się do rozwoju stanu badań nad Kresowiakami na Opolszczyźnie. Od 2000 roku systematycznie ukazują się ich opracowania dotyczące: pochodzenia terytorialnego ludności wiejskiej osiedlonej na Opolszczyźnie², wybranych zagadnień z historii i kultury Kresowiaków na przykładzie mieszkańców Biłki Szlacheckiej³, rozmieszczenia ludności kresowej⁴, działalności badawczej Muzeum Śląska Opolskiego nad ludnością kresową⁵. Na podstawie gruntownych i mozolnych badań stworzyły mapę osiedleń⁶, poddały analizie pochodzenie, rozmieszczenie i liczebność Kresowiaków na Opolszczyźnie⁷.

Ustalenie miejsc pochodzenia i osiedlenia ludności napływowej, czym zainteresowały się autorki, jest bardzo ważne dla rozwoju badań nad ludnością kresową, jej kulturą i historią, ponieważ miejsce osiedlenia miało zasadniczy wpływ na zaistniałe interakcje etniczne i kulturowe. Wspomniane wyżej pionierskie publikacje stanowiły różnego rodzaju analizy zebranego przez Dworzak i Goc materiału. W najnowszym 18. tomie „Opolskiego Rocznika Muzealnego” autorki uporządkowały materiały gromadzone w powstałej w wyniku wieloletnich badań archiwalnych bazy danych. „Zadaniem niniejszej pracy jest

II wojnie światowej, [w:] *Kontynuacja i zmiana w kulturze wsi polskiej*, red. R. Kantor, Kielce 1998, s. 59–64.

² Zob. E. Dworzak, M. Goc, *Pochodzenie terytorialne ludności wiejskiej osiedlonej na Opolszczyźnie po II wojnie światowej*, „Śląsk Opolski. Społeczeństwo – Gospodarka – Kultura” 2000, nr 3, s. 21–29.

³ Zob. E. Dworzak, M. Goc, *Wybrane zagadnienia z historii i kultury ludności osiadłej na Opolszczyźnie po II wojnie światowej – na przykładzie mieszkańców Biłki Szlacheckiej w powiecie lwowskim*, „Opolski Rocznik Muzealny” 2002, t. 14, s. 9–162.

⁴ Zob. E. Dworzak, *Rozmieszczenie ludności kresowej na terenie województwa opolskiego*, [w:] *Powojenne losy inteligencji kresowej*, red. E. Trela-Mazur, Opole 2005.

⁵ Zob. E. Dworzak, M. Goc, „Nowi” mieszkańcy województwa opolskiego. *Działalność Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu*, „Opolski Rocznik Muzealny” 2008, t. 16, s. 9–31.

⁶ Zob. M. Goc, *Mapa osiedleń jako baza badań nad wybranymi zagadnieniami z historii i kultury powojennej ludności Opolszczyzny*, [w:] *Tożsamość etniczna i kulturowa Śląska w procesie przemian*, red. H. Rusek, A. Drożdż, Wrocław–Cieszyn 2009, s. 96–116.

⁷ Zob. E. Dworzak, *Mieszkańcy Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej na ziemi opolskiej po 1945 roku. Pochodzenie, rozmieszczenie i liczebność*, [w:] *Kresowanie na Śląsku Opolskim*, red. M. Kalczyńska, Opole 2011, s. 91–94.

upublicznienie informacji na temat konkretnych miejsc pochodzenia ludności przybyłej w latach 1945–1950 na teren obecnego województwa opolskiego” (s. 8) – pisze Goc.

Podstawowymi źródłami informacji o pochodzeniu ludności kresowej były dokumenty archiwalne zgromadzone w Archiwum Państwowym w Opolu i w archiwach powiatów – głównie rejestry osiedlonych i protokoły przekazania repatriantowi-przesiedleńcowi gospodarstwa w posiadanie przez PUR. Badaczki dokonały także kwerendy zestawień gminnych i powiatowych, spisów osiedlonych, wykazów przybyłej ludności, kart ewidencyjnych, deklaracji przesiedleń. Podczas tych rozległych badań borykały się z różnego rodzaju problemami. Goc, która podjęła się opracowania zebranych informacji, podkreśla, że przekazywanie gospodarstw nie zawsze odbywało się protokolarnie i dokumentacja ta w niektórych powiatach (głubczyckim, prudnickim, niemodlińskim) może być niekompletna, a protokoły powiatów namysłowskiego i brzeskiego w ogóle się nie zachowały. By uzyskać dane dla wielu powiatów (głubczyckiego, grodkowskiego, namysłowskiego, niemodlińskiego, prudnickiego i strzeleckiego), badaczki posłużyły się rejestrami osiedlonych. W przypadku powiatu brzeskiego nie odnalazły żadnej dokumentacji na temat przekazywania gospodarstw, wykorzystały więc ewidencję ludności w gromadach i gminach powiatu brzeskiego z lat 1945–1946. Goc pisze również o innych problemach badawczych, takich jak: nieczytelność ręcznie pisanych dokumentów, trudności w weryfikacji nazw (lokalnych lub gwarowych) kresowych miejscowości, błędy zapisu, brak precyzji (np. podanie miejsca wysiedlenia „z wojska”, „z Sybiru” itp.), niekompletność dokumentów.

Goc opracowała oficjalne wyniki akcji osiedleńczej na podstawie danych zebranych podczas spisów (z lat 1946, 1948 i 1950) oraz z „Roczników Statystycznych” (1947, 1948 i 1949), przygotowała wiele tabel i wykresów ułatwiających porównanie np. procentowego udziału ludności przybyłej z Kresów Wschodnich w poszczególnych powiatach Opolszczyzny. Doszła do wniosku, iż powiat głubczycki zamieszkuje największy odsetek ludności kresowej. Wykazała również, że ponad 90% ludności, która osiedliła się na wsiach i w podmiejskich miejscowościach Śląska Opolskiego, pochodziła ze wsi. Opracowując geografie osiedleń, dokonała podziału przybyszy na grupy osiedlone w sposób zwarty i w sposób rozproszony. Te dane zaprezentowała w tabelach, w których wyróżniła: miejscowość przyjazdu, powiat przyjazdu, liczbę osób/rodzin, miejscowość wyjazdu, powiat wyjazdu i województwo wyjazdu. Kolejną część publikacji stanowi charakterystyka osiedleń w poszczególnych powiatach województwa opolskiego, wzbogacona wykresami, ilustrującymi procentowy udział poszczególnych województw w zasiedleniu danego powiatu,

oraz tabelami miejscowości, z których do konkretnego powiatu przybyła znaczna grupa osób/rodzin.

Integralną i bardzo ważną częścią publikacji jest *Aneks*, który stanowi ponad 2/3 jej objętości. Zgromadzona przez lata przez Dworzak i Goc baza danych, licząca ponad 11 tys. raportów i prawie 100 tys. wpisanych informacji, została przedstawiona w sposób przejrzysty w tabelach uwzględniających miejsce wyjazdu, powiat wyjazdu, województwo wyjazdu i liczbę osób/rodzin. Atutem publikacji jest uporządkowanie informacji w układzie alfabetycznym przez wydzielenie powiatów jako odrębnych części, a w nich osobnych tabel dotyczących poszczególnych miejscowości. Dodatkowo, zamieszczony na końcu *Indeks miejscowości kresowych* pozwala na szybką kwerendę miejsc powojennych osiedleń mieszkańców w danej miejscowości. Całości dopełnia załączona do książki mapa administracyjna Polski z 1938 roku.

Dzięki materiałom zebranych przez badaczki i opracowanym przez Goc otrzymaliśmy przybliżony obraz przemieszczonych na Śląsk Opolski grup ludności z Kresów Wschodnich. Trud badawczy, mozolna i czasochłonna praca autorek są nie do przecenienia, ogromne ilości danych uporządkowały bowiem przejrzysto w odpowiednich tabelach. Dworzak i Goc udokumentowały w tej pionierskiej pracy, że ekspatriantów nie można traktować jako monolitu kulturowego. Ustalenie miejsca osiedlenia nowych mieszkańców w województwie opolskim jest ważne również dlatego, że z nim jest bezpośrednio związana specyfika kulturowa przybyszy.

Barbara Górnicka